

Antykorupcja

<https://antykorupcja.gov.pl/ak/aktualnosci/2307,Historia-najmniejszej-republiki-na-swiecie.html>
2021-06-19, 15:15

Strona znajduje się w archiwum.

Historia najmniejszej republiki na świecie

"(...) Sądzę, że obowiązkiem Australii jest zrobienie z tym porządku, nie chcemy mieć pod bokiem "państwa zbójeckiego", rządzonego przez mafię. Jeśli rzeczywiście nie mają pieniędzy, powinni sprzedać wyspę" - Helen Hughes, Centrum Studiów Niezależnych w Australii*.

31 stycznia 1968 roku najmniejsza republika na świecie, Nauru, uzyskała niepodległość. Historia wyspy obrazuje do czego doprowadzić może brak umiejętności zarządzania posiadaniem przez kraj bogactwem w połączeniu z chciwością. Nauru, jeden z najbogatszych niegdyś krajów, na przestrzeni zaledwie kilku lat doprowadzony został do bankructwa.

W 1798 roku wyspa nazwana została Przyjemną (Pleasant Island). Taką nazwę miał jej nadać kapitan John Fearn**. W 1888 roku wyspę za swoją kolonię uznali Niemcy. Stanowiła ona kolonię Cesarstwa Niemieckiego do 1914 roku, kiedy to wraz z początkiem I wojny światowej zajęły ją oddziały australijskiego wojska. W międzyczasie, w 1900 roku, Albert Ellis, badacz z Pacific Phosphate Company odkrył, że powierzchnia wyspy pokryta jest pokładami ptasiego guana, mikroorganizmów morskich oraz, stanowiącego budulec wyspy, koralu i wapienia, co w połączeniu powodowało, że stanowiła najbogatsze źródło fosforytu. Ruszyła eksploatacja cennych złóż. Brytyjczycy, działając pod egidą Brytyjskiej Komisji Fosforytów (British Phosphate Commission) eksploatowali fosforyt wspólnie z Australią i Nową Zelandią***. Później złoża wydobywali także Japończycy. okupujący wyspę podczas II wojny światowej W 1968 roku państwo, kierowane przez prezydenta Hammera DeRoburta, uzyskało niepodległość. Odbudowano zniszczone w wyniku amerykańskiego bombardowania z 1943 roku zakłady wydobywcze. Uzyskiwane z tego tytułu wpływy pozwoliły mieszkańcom wyspy żyć na jednym z najwyższych na świecie poziomów.

Niestety włodarzom wyspy brakowało pomysłów na rozsądne wydawanie uzyskiwanych pieniędzy. Niezdolność do zarządzania środkami, nieumiejętne lokowanie pieniędzy w fundusze powiernicze,

angażowanie się w niefortunne projekty, takie jak sfinansowanie wystawianego na West Endzie musicalu o życiu Leonarda da Vinci, który przyniósł wyłącznie straty, czy trwonienie pieniędzy na luksusowe wycieczki urzędników państwowych, spowodowało, że na początku lat 90. XX wieku zaczęło brakować zarówno pieniędzy, jak i złóż fosforytu. Oszacowano, że zmarnotrawiono ponad miliard dolarów. Wyspa zaś, w obliczu pozaciąganych długów, stanęła na skraju upadku ekonomicznego.

Wówczas jednak źródłem dochodów stało się utworzenie z wyspy rajy podatkowej, w którym obowiązywała zupełna dowolność co do dokonywanych wpłat i wypłat. Nie istniał obowiązek ich rejestracji ani żadna dokumentacja przeprowadzanych operacji. Szacuje się, że tym sposobem blisko 67 miliardów dolarów o nielegalnym źródle pochodzenia wyprała na wyspie rosyjska mafia.

Odbudowa poważnie zniszczonego środowiska i zastąpienie wpływów, dotychczas uzyskiwanych z eksportu fosforytu, stanowią dla Nauru poważny problem. Szacuje się, że przy utrzymaniu obecnego poziomu wydobycia, złoża zostaną niebawem wyczerpane. Co więcej, Nauru straciła inne źródło dochodów w 2008 roku, wraz z zamknięciem finansowanego przez Australię obozu dla uchodźców przybywających z Afganistanu i Sri Lanki, których przyjęcia na terytorium Australii odmówił premier kraju John Howard.

Republika Nauru, nie tak dawno posiadająca najbogatsze na świecie złoża fosforytu, obecnie stoi na skraju bankructwa. Niegospodarność, korupcja i podejrzanе interesy doprowadziły do roztrwonienia bogactwa wypracowanego przez poprzednie dziesięciolecia.

* S. Weir, "Najgorsze decyzje w historii świata. Okoliczności, sprawcy, konsekwencje", wyd. Publicat 2008, s. 194.

** S. Weir, tamże, s. 195.

*** Budziło to niezadowolenie mieszkańców Nauru, którzy nie godzili się na korzystanie z bogactw kraju przez potężniejsze kraje (Australię, Wielką Brytanię i Nową Zelandię), por., International Court of Justice, Case Concerning Certain Phosphate Lands in Nauru: "Nauru v. Australia. Counter-memorial of Australia, oral arguments, replies to questions, correspondence, document", wyd. United Nations Publications 2004, s. 345.